נופים

תמוז תש"ף
יוני 2020

ביטאון מס' 14

ביטאון **מגדל נופים** | דיור מוגן | ירושלים

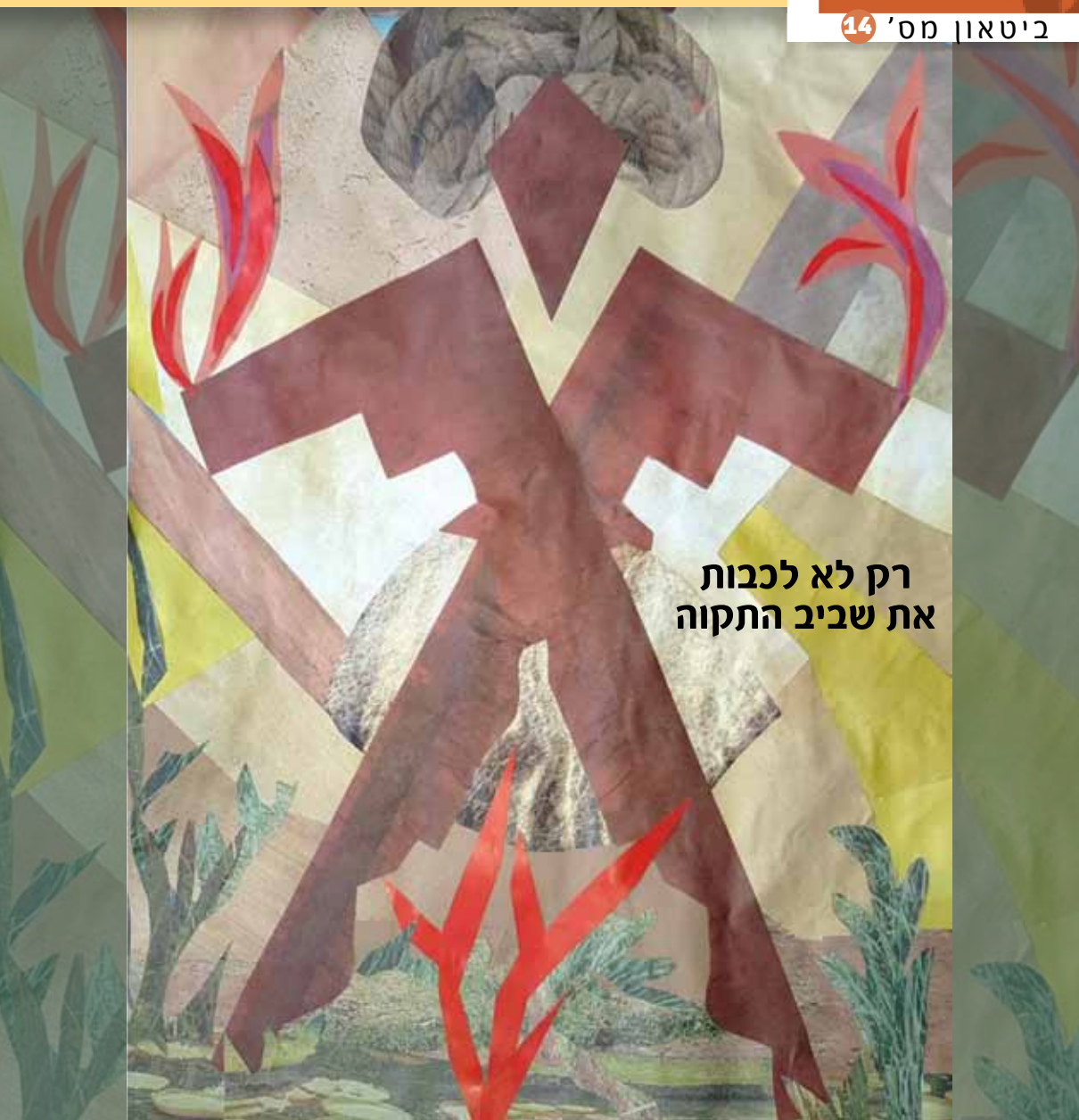

רק לא לכבות
את שביב התקוה

דבר המערכת

יצירות בקולאז' / רות קדמון

בגיליון זה מוקדש מקום רחב לחוויות שעברו עלינו בסערת הגל הראשון של הקורונה, שהפתיע אותנו וחייב אותנו להתמודד עם מציאות מפחידה מאוד ובלתי מוכרת.

בלשון מטפורית אפשר לומר כי בגילנו המתקדם נאלצנו לסלול לעצמנו דרכי-חיים חדשות תוך כדי נסיעה בהן, כאשר היה לנו מושג קלוש מאוד לאן בדיוק צריך להגיע כדי להישאר בחיים ולא לחטוף קורונה.

ראוי לציין כי עשינו זאת בעזרת הנהלה נבונה, דיירים סובלניים ודיירים מתנדבים רבים, עובדים ומטפלים מסורים.

כמו גחליליות זוהרות בחשכת לילות הקיץ, כך גם אצלנו, בחשכת ימי הקורונה, היו נקודות אור, למשל: רותי קדמון, בפרץ של יצירתיות, האירה את המסדרון הנטוש בקומה 4 בקולאז'ים יפהפיים והעירה - במייל - את פעילי פלדנקרייז בשפע מערכי שיעורים.

כך צברנו קצת ניסיון, ואולי אנו מוכנים יותר לגל השני - בתקווה שלא יגיע ונוכל לחזור במהרה בימינו לשגרה הישנה והמוכרת.

נוף נופים ביטאון מס' 14 תמוז תש"פ, יוני 2020

מגדל נופים, רח' הנרייטה סאלד מס' 2, ירושלים ❁ טל' 02-6580222
חברי המערכת: **אורה ורמי בן-יוסף, צבי לוי, עדה פרידמן, נירה קרן**

עיצוב והפקה: **סטודיו סקורפיו 88**
התמונה בעטיפה קדמית ואחורית קולאז' של רות קדמון

תוכן הביטאון

4 בבית בצל הקורונה

דבר המערכת

קורונה (ציור) / ברברה ויינטראוב

הרהורים בימי קורונה / צבי לוי

דבר המנכ"ל / רפי פולק

קורונה 2020 / רות אשכנזי

זיכרון כואב / אסתר ציון

מתנת הקורונה / אסתר פדידה

יומן קורונה / מרים מליאר

דיינו בצל הקורונה / אורי כפרי

קורונה בתל אביב / יונה פלד

ימי הקורונה / נירה קרן

הקומה ה-14 / אלה ורקר

מחמאה בימי קורונה / משה צורנמל

20 הרהורים, זכרונות, חוויות

מה קרה לשרה ברנר / אורה בן-יוסף

הילד מהעיר העתיקה / אביבה ליפשיץ

39 יצירתיות בנופים

התחלה / אלה אמיתי

נוקטורנו / שרה אומסקי

סיפור על לידה / יונה פלד

מפלצת / משה צור נמל

סיפור בלשי - חלק שלישי / אסתר קובי

36 המלצות על ספר

על נמסיס / עדה פרידמן

על חבר / רמי בן-יוסף

53 בבת צחוק

רגע של נחת / ינאי פרידמן

רע במראה / משה צורנמל

צחוקורונה

בבית בצל הקורונה

קורונה - ציירה ברברה ויינטראוב

הרהורים בימי קורונה / צבי לוי

האמירה הידועה "אין שמחה כהתרת הספיקות" נגזרת מן ההבחנה שאין מצוקה כמצוקת הספק, מצוקת המבוכה, מצוקת חוסר הוודאות.

בשיחות אישיות ובשפע הפרשנויות המורעף עלינו בתקשורת, שב ומתואר המצב שהתנסינו בו כזר ומוזר, בלתי מוכר, מעורר חרדות.

מחקרים פסיכולוגיים ותיאורים ספרותיים ללא-ספור עוסקים בתגובת האדם לתנאים של חוסר ודאות. זהו אחד המצבים האנושיים המרתקים ביותר.

הספרות מלאה בתיאורי מצבים בהם אדם ממשיך ועושה משהו שבעליל אין בו שום תועלת ובלבד שלא להודות בכך שאין לו מושג מה לעשות. איכשהו, אנו מעדיפים לגרום לעצמנו נזק ואפילו כיליון, בלבד שלא להודות בהיעדר היכולת להבין את המצב.

כולנו צוחקים, על אחרים ועל עצמנו, בעת שאנו מחפשים מפתחות רכב או מכשיר טלפון שוב ושוב במקום שכבר מזמן נוכחנו שאינם שם. מסתבר, שקל לנו יותר לעשות פעולה חסרת תועלת מאשר להודות בכך שלמרות הלחץ עלינו להפסיק לפעול - ולהתחיל לחשוב.

משבר הקורונה, שאילץ אותנו להגיב על מציאות שהשתנתה באחת ללא היכר, העלה בזיכרוני שתי תמונות, שני מצבים, המלווים אותי שנים רבות. באחד המצבים נוכחתי. את השני יצרתי בכוונה, כניסיון פדגוגי (שהצליח מאוד).

תמונה אחת היא מן השעה הראשונה של מלחמת ששת הימים. אני נמצא ברכב משוריין פתוח בתוך שיירה הנעה בנתיב שנוקה ממוקשים. אין לזוז ימינה או שמאלה, כי הרכב יעלה על מוקש, יינזק וגם יעצור את השיירה כולה. מולנו נוסע ג'יפ ועליו מוטל פצוע חסר הכרה. הנהג הוא חייל צעיר. הוא מהבהב באורות הג'יפ, כפי שעושים בעת חירום. הוא מנפנף בידיו בהבעה של כעס ותימהון ומנסה לגרום לכלי הרכב הנוסעים מולו

לפנות לו דרך. יש לו פצוע להציל! הוא מתקשה, אוליי ממש אינו יכול להבין שכול הכללים השתנו. אף כלי רכב אינו סוטה מן הנתיב לפנות לו דרך. העולם נראה לו זר ומוזר. המבוכה קשה לו יותר מן הפחד. למרות שהיינו בקשר-עין במשך פחות מדקה - הבעת פניו של הנהג הצעיר מלווה אותי שנים רבות: הבעה של מבוכה מהולה בזעם אין אונים.

20 שנה אחרי כן כבר הייתי מנהל מנוסה של כפר נוער, שהתמחה בשיקום ילדים שחייהם השתבשו. היה לנו מוניטין של מוסד-משקם מצליח. יום אחד הוצפתי בטלפונים מאנשים רמי מעלה במדינה. תורם נכבד, שתרם מאות מיליונים לערים ולמוסדות במדינה, מבקש שנטפל בנכדתו בת השש-עשרה, שאיבדה כול רסן. כול המטלפנים ספק התחננו, ספק הורו לי ממרום מעמדם, לקבל את הילדה. סיפור לא פשוט. סיכויי הכישלון גבוהים. אין לילדה כזאת שום קושי לצאת מן הכפר, להתרועע עם עבריינים בערים הסמוכות, להשיג סמים ואלכוהול, להיכנס להיריון או פשוט להמשיך בחיי בטלה הרסניים, ללא לימודים או מחוייבות כולשהי.

הילדה הייתה רגילה לחיים בארמונות פאר, לחופשות באתרים המפנקים ביותר בעולם, לרכישות ללא-חשבון בחנויות היוקרה של אירופה. אם אקבל אותה, יהיה עליה לחיות בחדר קטן עם עוד שלוש חברות, לאכול מזון מוסדי, להשתלב במערכת לימודים. מה הסיכוי שכול זה יקרה? הרי כבר למדנו שהיא יודעת לפרוק כול עול. אלא שתורם המיליונים התעקש. בסופו של תהליך נקבע יום בו תגיע הילדה לכפר. היא היגיעה בשתי לימוזינות ענקיות ובהן הוריה, הסבא ופמליה של יועצים למיניהם.

באותם ימים היה לי קטנוע שכבר לא היה ראוי לנסיעה בכבישים ושימש רק לנסיעה בקמפוס. כהכנה לקליטת הילדה העמדתי את הקטנוע ליד משרדי.

ניהלנו שיחת היכרות קצרה עם האורחים והיצעתי להראות לילדה את הקמפוס. מייד קמו כולם בכוונה להיכנס ללימוזינות. אני היצעתי שאצא לבד עם הילדה. כשנפרדנו מן הפמליה אמרתי לה שהקמפוס גדול ואולי כדאי שנעשה את הסיור בנסיעה. היא הסכימה. הראיתי לה את הקטנוע ושאלתי אם אי-פעם נסעה על רכב שכזה. תשובתה הייתה שלילית.

במשך כרבע שעה הסתובבנו בקמפוס. הכביש היה מלא מהמורות. לא הייתה לה שום ברירה, אלא להיאחז בי, פיזית. בחלק מן הנסיעה נהגתי באופן די פרוע. הרעיון היה לשדר לה בעוצמה רבה שכול עולמה השתנה, שכול כלל שהכירה אינו תקף עוד. שום הסבר מילולי לא היה מביא לתוצאה חדה ומהירה כול כך. לא עוד לימוזינות - אלא קטנוע-גרוטאה. לא עוד משרתים - אלא איש זר, שיש להיאחז בו כדי לשרוד.

ההשתלבות של הילדה בכפר הייתה מרתקת. היא שהתה עימנו שנתיים, למדה היטב ובעיקר - נגמלה מכול צורה של התנהגות חריגה.

אני נותרתי עם זיכרון העוצמה האדירה הטמונה בשינוי כללי המשחק. כמו השורה המרטיטה בשיר של לאה גולדברג: "באת כלילה הבא אל האוח - להראות לו בחושך את כול הדברים".

וכמו שכתבתי בתחילת הדברים - כפרטים וכקהילה נקלענו למצב כזה בערב הפורים, חג ה"ונהפוך הוא". גיששנו, טעינו - אבל בכוחות משותפים צלחנו את המשבר.

בדיעבד - אני תופס זאת כחוויה מחזקת. ■

יחד נעבור את הקורונה בשלום | *קולאז' מאת רות קדמון*

הורה קורונה / רפי פולק

החודשים האחרונים זימנו לקהילת מגדל נופים אתגר שהעמיד במבחן את יכולתנו כחברה. בשעת משבר נמדדים ערכי היסוד של חברה. זכור לי סיפור ששמעתי מאיש אקדמיה בכיר בישראל שבו תיאר לי את היעילות של העם היפני ושיבח אותה. אלא שאז סיים ואמר: "היעילות הזו תקפה עד הרגע שיש משבר. ברגעי משבר יכולת ההתמודדות של החברה הישראלית טובה לאין ערוך." אינני יודע אם הדבר נכון, אינני מכיר את החברה היפנית ואני נזהר מהשוואות. אך כאשר אנו מתבוננים במה שהתחולל במדינות רבות בעקבות הקורונה, ברור שאופן ההתנהלות והתוצאות נגזרו משתנים רבים המאפיינים כול חברה.

מגדל נופים הוכה בקורונה בטרם עלה בידינו להכין את הבית להתמודדות עם מצב זה. למרות תנאי פתיחה קשים, הצלחנו להתגבר בצורה מעוררת הערכה על המשבר שאיים עלינו. הדבר לא היה מתאפשר ללא הישענות על יסודות ארגוניים טובים וחזקים, ועל מערך כוח אדם מיומן ומסור (הכוונה לכול הגורמים הקשורים בבית, חברי מועצה, דיירים פעילים, צוות מקצועי ונותני שירותים). המוכנות למצבי משבר טובה אם היא נבנית לאורך שנים. גם אם אנו חווים תקופה של נחת בחיינו האישיים והקהילתיים, כפי שחווינו בימי טרום קורונה, עלינו להמשיך ולוודא בכול שלב שפעולותינו בהווה מבטיחות את עתידו של "מגדל נופים".

בתקופה הקרובה נעמיד לבחירה את המועמדים לאייש את מוסדות החברה. זהו תהליך חשוב, שיש לו השלכות משמעותיות על ביסוס כוחו של הבית, יצירת מרקם חיים בריא, סביבת עבודה נעימה ושימור יכולות הבית להתמודד עם משברים. גם אם התהליך אינו שגרתי והוא נתון בסד-מגבלות השעה, חשוב מאוד לקיימו. זוהי הערובה להבטחת עתידו של "מגדל נופים" בעידן שלאחר הקורונה.

אני מאחל לדיירי "נופים" המשך שותפות פעילה, עשייה פורייה וקיץ נעים. ■

קולאז' / רות קדמון

קורונה 2020 / רות אשכנזי

תודה לכול המושכים בחוטים
בביתנו הנפלא ב"מגדל נופים"
ולכול המתנדבים
שצצו כפטריות לבקרים
בכול מיני אופנים.
לכול העוסקים במלאכה
מהעובדים בקבלה ועד להנהלה,
שדאגו לנו "הזקנים"
שבלי סוף התלוננו לפעמים כמו ילדים
ופתאום התפכחנו והשתדלנו
לעשות הכול כמו גדולים
בלי שום פינוקים.

הסתפקנו במה שניתן לנו
שמחנו על כול טלפון שקיבלנו
וכך הרבה מדיירי נופים היכרנו.
למדנו להרפות מכול המירוץ שבחיינו
והפנמנו ותקשרנו עם הפנימיות שלנו.
עשינו חשבון נפש עם עצמנו
ב"זמן" שניתן לנו בלי רצוננו.

כמה התגעגענו לדברים הפשוטים
ושמחנו מדברים קטנים,
אם זה יציאה החוצה לטיולים קצרים
אם זו פגישה עם הילדים והנכדים.
ובעיקר פגישה עם החברים מנופים.
איך נכנסנו בטבעיות לרוח השגרה
כמובן בלית ברירה.

אני מקווה שלמדנו את הלקחים
שהתקופה הזו לימדה אותנו
לנטוש את תרבות השפע ללא גבול
ולמצוא את האיזון בחיינו.
מי ייתן ונהיה כולנו בריאים ושמחים
בחלקנו.

זיכרון כואב / אסתר ציון

מגיפת הקורונה עוררה בי זיכרון ישן והחזירה אותי 70 שנה אחורה.

ילדה עם גזזת

בשנים הראשונות לקום המדינה, בשנת 1949-, 50, היה מבצע "על כנפי נשרים", בו הובאו ארצה עולים מתימן. אני גוייסתי אז למילואים, ובהיותי בת למשפחה יוצאת תימן התבקשתי ללוות קבוצת נערות שעלו במבצע "על כנפי נשרים". היו ביניהן חולות בגרענת, מחלת עיניים שלפעמים גרמו גם לעיוורון, והיו שחלו בגזזת, זו מחלה זיהומית שתקפה את עור הראש. הן טופלו בבית החולים "הדסה", שהיה אז במרכז ירושלים. בהיותן עולות חדשות הן לא היכירו את המציאות בארץ, לא ידעו עברית ולא יכלו לתקשר עם המטפלים בהן.

ביאור גזזת

אני, שיכולתי לדבר איתן בשפתן, תימנית-יהודית, הייתי להן מתורגמנית, וכאחות בכירה השתדלתי ככול יכולתי להסביר להן את אורחות החיים במציאות הישראלית החדשה בה הן נמצאות.

הגזזת טופלה בימים ההם באמצעות הקרנות רנטגן.

אני זוכרת את בכיין השקט, הקורע לב, של הבנות, כשלפני ההקרנות ראשיהן גולחו משערן הארוך המתולתל, שהיה גאוותן וסמל לנשיותן שנפגעה.

ככול יכולתי ניחמתי ועודדתי אותן: "השיער יגדל שוב. אתן תהיינה בריאות ושמחות". כך האמנתי והשתדלתי לעורר גם בהן תקווה שתחזק אותן. אחרי שבועות אחדים החל שערן לצמוח מחדש על ראשיהן שהתקרחו לגמרי, אך חלקן נותרו עם צלקות של קרחת.

הזמן שחלף הרחיק אותי מהתקופה ההיא, ואירועי החיים טשטשו והשכיחו את פגישתי עם בנות תימן הגזוזות. אבל הקורונה שבה ועוררה בי את הזיכרון הזה עם כול הכאב שהיה כרוך בו. בכול ליבי אני מקווה שהן הצליחו להשתקם ולבנות להן חיים חדשים וטובים. ■

מעון לילדים חולי גזזת

מתנת הקורונה / אסתר פדידה

ביום 11.3.2020 עדיין הייתי ב"נופים" ונערכתי לצאת כדי לחגוג את יום ההולדת של סבא-אבא.

לפתע, בשעה 16:00, הודיעו ברמקול ש"מרגע זה איש לא ייצא מחדרו כי כול הדלתות והמעליות ייסגרו בשל חיטוי רציני ב"נופים".

ואני, שידעתי שאכאיב מאוד למשפחתי אם איעדר - לקחתי את תיקי ורצתי החוצה. חגגנו, אף על פי שדאגת הקורונה ניקרה בראשינו. בנותיי שכנעו אותי להישאר אצלן, נכנעתי - ללא בגדים להחלפה, ללא כול התרופות שלי וללא אפשרות לחזור ל"נופים". בשיחתי עם אביבה התברר לי שכולם בנופים נמצאים בבידוד והסיבה ידועה (שמירה, הגנה וזהירות). נהניתי מחופשתי שם, הייתי גאה מאוד לראות את המשפחות של בנותיי, את נכדתי החיילת ואת הדרך בה הם מנהלים את חייהם.

חיכיתי לסיום הבידוד ב"נופים" אך הוא נמשך ונמשך... שוחחתי עם רפי והוא הבהיר לי שאצטרך לשבת שבועיים בבידוד ברגע שאשוב ל"נופים". אבל הייתה בי נחישות לשוב הנה ולהרגיש מה שהרגישו הדיירים לאורך הבידוד הממושך. סולידריות!

איני מתביישת להודות שלפני הכניסה עבר בתוכי זיק צורם שאולי טעיתי בשובי ל"נופים", אבל הצורך לראות את כול החברים ולחוש מה שהם עברו במשך שישה שבועות בסגר - היה חזק, ואני שבתי אל פינתי ושמחתי לראות את חברותיי.

ואז - להפתעתי מצאתי זוג יונים בחדר השינה שלי. גרשתי אותם והתמקמתי בפינתי, שמחה ומרוצה, אבל בארון שבחדר השינה מצאתי קן של אותן יונים. בבוקר אני מספרת לאביבה שאיני מבינה למה יש לי עקיצות ברגליים!! ואביבה הידענית אומרת: גבירתי היקרה, היו אצלך יונים והן השאירו לך מתנה - כיני יונים. הידיעה המרה הבהילה אותי עד מאוד. הצעתה הייתה לקרוא תחילה לאחד העובדים כדי שיסלקו את קן היונים מן הקומה העליונה בארון, שהייתה ריקה מביגוד. ואכן אמנון

הגיע ופינה את הקן. ועכשיו חייבת הייתי לנקות את הארון וסולם אין לי. מה עושים? לקחתי 2 כיסאות, שמתי אחד על השני, בחיל ורעדה עמדתי עליהם וניקיתי את כול מה שנדרש (למרבה המזל לא נפלתי). מצאתי שם נוצות יונים, ביצי יונים ובגדים מטונפים.

בעזרת רפי - הבית רוסס, נוקה ואני נכנסתי לבידוד. העקיצות ברגליי התגברו ואיתן סבל בל-יתואר. התקשרתי למרפאה. הרופאה לא הייתה והאחות ליליאן באה אליי, נבהלה ממראה רגליי ואמרה שעליי ללכת לרופא. בשום פנים לא רציתי לצאת בעודי בבידוד והיא זו שטיפלה ברגליי במסירות וחרף זאת סבלתי מאוד.

בוודאי תשאלו - איך נכנסו היונים? במרוצתי החוצה השארתי חלון פתוח וארון בגדים פתוח ואלה שרתו את היונים המאושרות.

אני מספרת את סיפורי להזהירכם - אף פעם לא להשאיר חלון פתוח ללא רשתות וללא תריסים נעולים.

עברו ימים אחדים.

אחרי הוצאת קן היונים מארון הבגדים שלי וסגירת הארון באופן הרמטי - זוג היונים חזר.

בוקר בוקר בא זוג היונים והתיישב באדנית שמחוץ לחלוני. הלך - וחזר, הלך - וחזר. ואני, להודות על האמת, נקשרתי אליהם, ראיתי בהם ידידים. בוקר אחד החלטתי להעניק להם ארוחת בוקר. שמתי באדנית שבחלון גרגרי אורז והזוג הנחמד הזה אכל הכול בתיאבון ומדיי יום בא והלך.

באחד הימים החלטתי לבדוק אם השניים יכנסו לביתי כמו שעשו בעבר. השארתי חלון פתוח והתיישבתי בשקט במטבח. היונים באו לאדנית, אכלו, שבעו ועפו - מבלי להיכנס לבית. עשיתי ניסיון נוסף. יום אחד, אחרי ששמתי באדנית את ארוחת הבוקר שלהם - השארתי חלון פתוח ויצאתי לשיעור התעמלות.

חזרתי - והייתה לי הפתעה - ידידיי אכלו את ארוחתם, עפו לדרכם ולא נכנסו לתוך ביתי. הבנתי שהם החכימו, הבינו שהקן שהכינו והביצים שהטילו אינם בארון הבגדים שלי, אבל ההצגה נמשכת יום יום - הם באים לאדנית, אוכלים ועפים. ואני שמחה שהבאתי שלום ביבינו, יש לי ידידים ואני לא בודדה.

ועוד למדתי כי חוכמה העניק אלוהים לכול ברואיו. ■

יומן קורונה / מרים מליאר

יומן הקורונה התחיל ביום בו התבשרתי שעליי להיכנס לבידוד מאחר שהייתי במגע קרוב עם איש צוות שחלה בקורונה.

כעבור מספר ימים התחלתי להרגיש לא טוב אך ללא חום וייחסתי את תחושותיי הגופניות לתסמיני אלרגיה שבדרך כלל יש לי בתקופה הזו. 24 השעות הראשונות היו קשות מאוד, היה לי שיעול קשה, קוצר נשימה, תחושת חנק כאבי ראש וגרון. תחושות אלו לוו בחרדה, אך מאחר ולא היה לי חום, לא דיווחתי. טיפלתי בעצמי בדרך שאני תמיד מטפלת בהתקפי האלרגיה העונתיים, בתרופות נגד האלרגיה ואקמול. לשמחתי בהמשך השתפר מצבי הגופני.

מצב הבידוד השפיע עליי מאוד קשה מבחינה רגשית, אך למרות זאת ניסיתי לשדר עסקים כרגיל ותפקדתי כמצופה במצב זה (בתחושתי הסובייקטיבית). הייתי בקשר יום יומי עם הדיירים שהייתי ממונה על הקשר עימהם כול בוקר, וריכזתי את כול נושא הבריאות.

כול המצב הזה של הבידוד הגיע אליי בתקופה הכי קשה בחיי, חודשיים בלבד אחרי שאיבדתי את בעלי משה ז"ל. הריחוק מילדיי שעד אותו היום ליוו אותי בצמוד במשך 24 שעות, היה קשה מאוד.

לאחר כשבועיים של בידוד ביצעתי בדיקת קורונה וכעבור 24 שעות התבשרתי שאני נושאת את וירוס הקורונה. מאותו הרגע כבר לא יכולתי לשלוט בחיי. החליטו עבורי, פינו אותי לבית החולים, מקום קר ומנוכר שהכול בו מתנהל דרך מסכים, וכשנכנס איש צוות, ניתן לראות רק את עיניו.

לאחר מספר ימי אשפוז וקבלת תרופה ניסיונית, נשלחתי להמשך הבראה במלון בתל אביב. התנאים במלון היו טובים מאוד וסוף סוף הייתה לי אפשרות לצאת לאוויר הצח ולעשות קצת פעילות גופנית. לשמחתי, בימים הראשונים הייתה במלון אחות נוספת מ"נופים" שעברה את אותו

יחד ננצח את מפלצת הקורונה' */ רות קדמון*

המסלול כמוני וזה מאוד עזר לי להתאקלם. החיים במלון היו משעממים וחיכיתי שאבריא, שיעשו לי בדיקות קורונה חוזרות כדי שאוכל לחזור לנופים. כעבור עשרה ימים במלון עשו לי בדיקה ולאכזבתי התשובה עדיין הייתה חיובית. כעבור שבועיים וחצי ולאחר שתי בדיקות שליליות חזרתי לנופים שוב לבידוד.

עליי לציין שכול אותה התקופה חברי המועצה ודיירים מ"נופים" היו בקשר רציף איתי, כמובן גם משפחתי וחברים, וזה מאוד שימח ועודד אותי.

כשחזרתי בשמחה ל"נופים", קיבלתי את הבשורה ששוב יהיה עליי להיות בבידוד, זה העציב אותי והיה לי מאוד קשה עם הבידוד שנראה לי לא צודק, הרי אני בריאה ולא מדבקת, עם שתי בדיקות שליליות. בקושי החזקתי מעמד שבוע ימים אך לאחר שבוע שוחררתי מהבידוד שהרגיש לי כמו מעצר.

לסיכום, גם מי שעבר את המחלה בצורה "קלה" כמוני - עדיין זה משאיר צלקות רגשיות וגופניות לא קלות. ■

DIE דיינו בצל הקורונה / אורי כפרי

כמה מעלות טובות למקום (נופים) עלינו:

אילו הוציאנו מבתינו ולא שיכננו בדיור מוגן **דיינו**

אילו שיכננו בדיור מוגן ולא שילח בנו את הקורונה **דיינו**

אילו שילח בנו את הקורונה ולא חגגנו את ההכתרה בפורים **דיינו**

אילו חגגנו את מסקרדת פורים ולא חבשנו מסכות **דיינו**

אילו חבשנו מסכות ולא הוטל עלינו סגר **דיינו**

אילו הוטל עלינו הסגר ולא בודדנו בחדר **דיינו**

אילו בודדנו בחדר ולא נבדקנו לקורונה במטוש **דיינו**

אילו נבדקנו במטוש בפה ולא (אף על פי כן) באף **דיינו**

אילו ננטשנו (במטוש) גם באף ולא ניתן לנו לחגוג את הסדר **דיינו**

אילו ניתן לנו לחגוג את הסדר ולא רכשנו חיסון עדר **דיינו**

אילו רכשנו חיסון עדר ולא נפגשנו עם משפחתנו **דיינו**

אילו נפגשנו עם משפחתנו ולא חרגנו מתחום המושב **דיינו**

אילו חרגנו מתחום המושב ולא חגגנו את סיום הקורונה ברוב עם **דיינו**

אילו חגגנו את סיום הקורונה וזו לא חזרה אלינו, ובגדול

על אחת כמה וכמה ש.....

דיינו!

קורונה בתל-אביב / יונה פלד

נוף
עומדת ליד החלון ומביטה.
בבנין מולה
מעבר לכביש
עומד איש
ליד החלון
ומביט בנוף.

סגר
הכביש הרועש והעמוס
שקט עכשיו.
אספלט שחור עד אופק הבניינים
הגבוהים
גם החתולים אינם.

שבת
עומדת ליד אותו חלון
ממול אותו שכן בחלונו.
ברחוב ביתה צועקת ומנפנפת
היא צועקת בתשובה.

זום
מי לא מכיר את זום?
הפלא שריכך את הבדידות,
מסך המחשב שהפך שוקק חיים
ואהבה
בארוחות שישי משפחתיות?

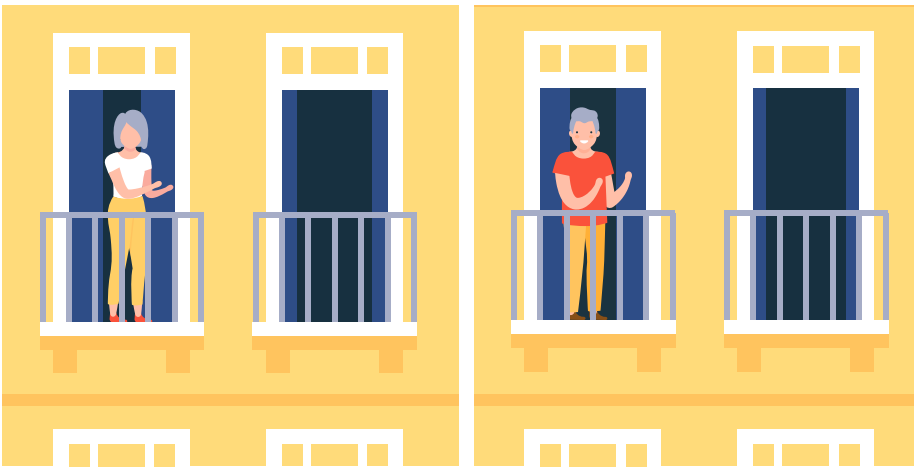

ימי הקורונה / נירה קרן

צילמה עדה פרידמן

ימים של שקט.
ימים של הפוגה מהמירוץ היום יומי
חרדות, תמיהות, תקוות, אי ודאות.
דלת.

הכול מתרחש מעבר לדלת.
אין יוצא ואין בא.
מה קורה מעבר לדלת?
לשם מגיע, בדרך-לא-דרך, מזון מן המסעדה, מן המכולת וממקומות שונים אחרים.

בן זוגי בחדר השני בענייניו.
אני עם עצמי בענייני, כמה מאתגר להיות עם עצמי. לגעת באירועים שנשכחו זה מכבר, לדון אם טוב או רע עשיתי, להיות שם במרחבי שלי.
והעיקר השקט הזה מסביב.
יוצאת למרפסת.
אין אנשים. אין אוטובוסים, אין מכוניות, יש הפוגה.
העולם רחב ידיים וללא הפרעה.
כשאצא החוצה ישאלו אותי איך הרגשתי בתקופת השיתוק הארוכה.
תשובתי תהיה, "היה בסדר ואפילו טוב. היכרתי את יכולותיי ונפגשתי איתי, עם עצמי".
הכול שקט
הכול מתרחש מעבר לדלת.
אין יוצא ואין בא.

בפנים, התנועה היחידה מתרחשת בטלוויזיה.
שרשרת של מספרים;
של חולים. כמה והיכן;
אינפורמציה על המצב – מתים וחיים, נרפאים ומונשמים.
פרטים רודפים זה את זה,
והלב מפרפר.

אני – כבר שבוע שלם שלא ראיתי נפש חיה.
ואני, שבילדותי ונערותי ותחילת בגרותי לא יכולתי להתקיים ללא הרבה, המוני חברים, ידידים, מכרים, עוברי אורח...

בן זוגי עדיין בחדר השני בענייניו.

אני עם עצמי בענייני. כמה מאתגר להיות עם עצמי, לדבר, להעלות מנבכי זיכרונותיי אירועים חשובים, וכאלה שמזמן נשכחו.
והעיקר – השקט הזה מסביב.
יוצאת למרפסת, הרגשת האָיִין.
אין אנשים אין אוטובוסים אין מכוניות. יש הפוגה. העולם רחב-ידיים ללא הפרעה.

דלת נפתחת. אפשר לצאת.
לאן? ימינה? שמאלה?
אי-ודאות. ■

הקומה ה-14 / אלה ורקר

ב"מגדל נופים" 14 קומות. בקומה האחרונה משכנם של בעלי הכנף. גם הם כדיירים שתחתיהם, עם הזמן מתחלפים. כשאנחנו נכנסנו ל"מגדל נופים" השלטון היה בכנפיהן של היונים. הן לא היו אהודות על חלקם הגדול של הדיירים שביתר הקומות מתחתיהן, בגלל הלשלשת שהשאירו למזכרת על אדני החלונות. אך קשה היה להתעלם מהחן שלהן.

הדיירים החדשים בקומה ה-14 היו העטלפים:

בלילה אחד בהיר
חדר עטלף צעיר
לדירה בטעות
אולי הסקרנות
אולי הרפתקנות
אולי בא לבקר
אולי להתגורר
בחדר שוטט

וכבר לא ידע איך לצאת
לפתעי חזר בעל הדירה
לתומו סגר דלת פתוחה
ואז שמע צעקה וצריחה
מן צפצוף מוזר
זר לא מוכר
ומצא
בין הדלת למסגרת

עטלף דחוק לכוד
פרצוף מוזר מלא חרדה
ובעיניו בעתה
בדחילו ורחימו האיש אותו לקח
ואל החשכה אותו שלח
ולכולם רווח.
העטלף יצור מוזר
עף ואינו צפור
יונק ואינו עכבר
אך הפחד בפניו ומבע האימה בעיניו
זהה לזה
של כול יצור נפחד.

קבוצה זו של עטלפים במהרה נעלמה. מי יודע אם לא יד אדם היא שהיתה בדבר.

מעתה ואילך הלך ועלה מספר העורבים באיזור וריח היער הלך ועלה באפנו וקול הבס שלהם נשמע עתה ברמה באוזנינו.

פולשים היגיעו עתה אלינו - המיינות. ציוצי הסופרן הרמים שלהן חודרים מכול פינה לאוזנינו. הם כנראה לא במהרה יעזבונו. ■

מחמאה בימי קורונה / משה צורנמל

הרהורים, זכרונות, חוויות

קולאז' / רות קדמון

מה קרה לשרה ברנר?[1] / אורה בן-יוסף

בחשכת ימי הקורונה, ביושבי בדירתי, מסוגרת ומבודדת - עלו בי זיכרונות על אנשים ואירועים מן העבר, זכרונות שהיו טמונים עמוק, אי-שם, במרתפי נפשי. זה אחד מהם.

לפני שנים רבות הייתי מורה צעירה וחדשה בבית ספר ביפו, שנועד לילדים בעלי צרכים מיוחדים. בתי ספר אלה נקראו אז "בתי ספר לחינוך מיוחד". בימים ההם היו להם בעיות קשות - והמורים - שהיו אז בעיקר מורות - התקשו להתמודד איתן. לכן - ועדי מורים בבתי ספר אלה הוזמנו לפגישה כדי לדון בהן. אף כי הייתי מורה חדשה - אמרו לי לייצג את בית הספר באותה פגישה. הלכתי.

את הפגישה ניהלה ביד רמה וקשה מורה בשם שרה ברנר, שהייתה אנטיפתית, שתלטנית, תוקפנית. היא לא איפשרה כמעט לאף אחת להתבטא. התעלמה מהבעיות המשותפות והתמקדה בעיקר בבעיות ספציפיות של שתיים מהנוכחות. חזרתי לבית הספר מאוכזבת וכועסת, סיפרתי על הפגישה והבנתי שהמורות הוותיקות שיערו מראש שכך יהיה ושאותה שרה ברנר הייתה ידועה לשימצה. לכן שלחו אותי, החדשה.

חלפו שנים רבות, עברנו לירושלים והשתלבתי באגף לתכניות לימודים אותו ניהל שבח אדן (שלימים היה דייר ב"נופים").

מידיי שנה "אימץ" האגף מורים ומורות שיצאו לשנת שבתון, באו ללמוד באוניברסיטה וביקשו ליצור חומרי למידה חדשים. ממני ביקשו "לחנוך" קבוצה קטנה של מורות שבאו מהחינוך המיוחד. הסכמתי ברצון ונהגתי להיפגש איתן פעמיים בשבוע למשך שלוש-ארבע שעות.

1 הסיפור אמיתי. השמות בדויים.

אחת מהן, מנהלת בשנת שבתון, מאירה כרמון שמה, הירשימה אותי במיוחד. היא הייתה חרוצה מאוד, נבונה, נעימת הליכות, ידידותית, בעלת מאור פנים, תקשורתית. עם זאת - לא סיפרה דבר על חייה הפרטיים, על מצבה המשפחתי ומקום מגוריה. החברות האחרות נהגו לספק פרטים אישיים, אבל מאירה דיברה רק על נושאים הקשורים בחינוך המיוחד או על אירועים אקטואליים.

לאחר פגישה או שתיים - היה לי נדמה שהיא מוכרת לי. לא יכולתי להיזכר מאין, ניסיתי לברר - אבל לא היצלחתי. יום אחד - פתאום - צץ בי איזה זיכרון ישן. שאלתי אותה - כשהיינו שתינו לבד - אם היכירה פעם איזו מורה מיפו, תוקפנית ושתלטנית. היא שאלה: אולי את זוכרת את שמה? התאמצתי ונזכרתי, שרה ברנר, אמרתי.

היא החווירה, שתקה רגע ואמרה: זאת הייתי אני.

כעבור דקות אחדות נרגענו שתינו והיא סיפרה את הדברים הבאים:

היא הייתה מנהלת בית ספר קפדנית וקשוחה. שמרה על סדר ומשמעת. זה היה בית ספר לדוגמה ורבים באו לבקר וללמוד ממנו. אבל פעם, כאשר חזרו מחופש פסח, ביקשה מהשרת לדחות את הצלצול לרבע שעה ולבקש מהמורות להיכנס לחדרה, חדר המנהלת. המורות הנדהמות מיהרו לחדרה ואז ביקשה מהן להוציא עט ונייר ולהתחיל לרשום.

ראשית, אמרה להן, מספר הטלפון שלי השתנה. זה המספר החדש. שנית - גם הכתובת שלי השתנתה. זאת הכתובת החדשה. נוסף על זה - אמרה - גם השם שלי השתנה. במקום שרה ברנר שמי הוא מעכשיו מאירה כרמון. ואל תטעו בשם. אני אהיה סובלנית רק לטעות אחת - לא יותר. ועכשיו - לכו לכיתות שלכן.

ומאירה הוסיפה: "הן לא טעו אפילו פעם אחת. ואני - מאז - מאירה."

ואני חשבתי בליבי: באמת, את מאירה וקורנת.

בתום שנת הלימודים נפרדתי מצוות המחנכות וממאירה ולא שמעתי ממנה יותר עד היום. רציתי מאוד לדעת מה קרה לשרה ברנר ומה גרם למהפך, אבל הרגשתי שלא רצוי לשאול ומאירה שתקה.

ואני - עד עכשיו תוהה: מה באמת קרה לשרה ברנר? ■

הילד מהעיר העתיקה / אביבה ליפשיץ

(המשך מביטאון 13)[1]

בקישלה רוכזו כול השבויים בחדר אחד.

עמדו צפופים, ללא אוכל, ללא שתיה וללא אפשרות ללכת לשירותים. גרשון זוכר שלחש: "אנחנו קופסת סרדינים".

כול הלילה שהו בקישלה ולפנות בוקר צעדו השבויים לשער האריות.

הרובע היהודי בלהבות במלחמת העצמאות

בדרך ספגה השיירה קללות וקריאות בוז ושירי הלל למלך הירדני, "אעיש אל מליך". ביציאה משער האריות הועלו השבויים על משאיות ולאחר נסיעה ארוכה ומטלטלת הובאו השבויים למחנה אום'גימאל בצפון מדינת ירדן, במדבר רחב ידים.

יש לציין שחיילי הליגיון דאגו ששיירת השבויים לא תיפגע בידי ההמון. כדאי לציין כי סיפור השבי המסופר כאן הוא זיכרון של ילד בן 13½.

1 זהו סיפורו של גרשון, בעלה ז"ל של אביבה, שהיה השבוי הצעיר ביותר – בן שלוש עשרה וחצי – בין שבויי הלוחמים מהעיר העתיקה בירושלים במלחמת העצמאות.

במשאית, בנסיעה למחנה השבויים, נגנב מגרשון שעון היד שהיה המתנה היקרה ביותר שקיבל לבר המצווה. שנים התאבל על השעון.

המחנה היה מחנה אוהלים, והיה ממוקם בתוך מדבר רחב ידיים, בכול אוהל מספר שבויים. באוהל שבו שוכן גרשון היו גם תשעה גברים מבוגרים ששכבו חמישה מכול צד על מצע מזרונים דל, ושמיכה לכול אחד. הקור בלילה והחום ביום זכורים לגרשון היטב.

ועד השבויים בירדן של לוחמי העיר העתיקה עם הסרג'נט פורדני אבו עקפ

סדר היום במחנה היה כזה:

בשעה 5:30 קריאות רמות להשכמה. תפילת שחרית וארוחת בוקר: ביסקוויטים ישנים, קופסת גבינה צהובה מחולקת ל-32 אנשים ושתיית תה דלוח ללא סוכר.

בכול יום היה במחנה מִפקד בוקר שנועד לספירת השבויים. את המפקד זוכר גרשון בחיוך רחב. המפקד נערך על החול כשהשמש יוקדת וקופחת

על הראש. המפקד נערך בכריעת ברך - ישיבה שהייתה קשה מאוד על המבוגרים והצחיקה את גרשון. הספירה נמשכה זמן רב כי הסרג'נט הירדני, אבו עקפ, טעה בספירה, חזר וטעה וצעק: "אוסקוט שלוש שלוש". גרשון נהנה לראות אותו זועף. רק לאחר שהיגיע סוף סוף למספר הנכון שוחררו השבויים.

ארוחת הצהריים הייתה בשעה 12:00 וכללה קריקרים מעופשים ומרק דלוח.

לאחר הארוחה נערכו לימודי קודש, פעילויות חינוכיות ומשחקי ספורט וחשיבה. במחנה השבויים, בנוסף על תושבי הרובע היהודי, היו שבויים מגוש עציון, מקיבוץ גזר ומנהריים. שבויים אלה היו בדרך כלל צעירים בעלי השכלה רחבה - מורים, סטודנטים מהאוניברסיטה, יודעי שפות ומשכילים. שבויים אלה אספו את הצעירים מהרובע ולימדו אותם מקצועות שונים. גרשון, שהיה צעיר השבויים, זכה ליחס מועדף וקיבל אהבה רבה מצד השבויים שלא היו מהרובע.

הלימודים היו כמובן ללא ספרי לימוד, ללא כיסאות וללא מחברות, על החול. הייתה זאת הפעם הראשונה שגרשון נחשף ללימודי חול. וגילה התעניינות רבה בגיאוגרפיה, היסטוריה, פיזיקה, כימיה ועוד.

עולם חדש נגלה לגרשון - יהודים, חילונים וקיבוצניקים.

בשעה 17:00 היה מפקד ערב. הסרג'נט טועה: "שלוש, שלוש" וחוזר חלילה. בשעה 21:00, בפקודה, היה איסור מוחלט לצאת מהאוהל ומי שיצא - דמו בראשו.

סופות החול היו דבר שבשגרה, האוהלים היו עפים וכולם כוסו בחול ובאבק רב.

בשבועות הראשונים לא ידעו השבויים מה קורה בארץ ומה גורל המשפחות, והמשפחות לא ידעו מה גורל יקיריהם.

באחד הימים - חג גדול, שמחה וצהלה במחנה: היגיעו נציגי הצלב האדום, התקבלו מכתבים מהבית והתקבלו חבילות מזון ששיפרו מאוד את התזונה של השבויים.

גרשון זוכר בהתרגשות שקיבל מכתב מאימו וחבילת ממתקים אותה חלק בנדיבות עם חבריו.

למרות שבמחנה היו חילוניים וחרדים תושבי הרובע, קיבוצניקים ולוחמים עובדי מפעל החשמל מנהריים, הצליחו השבויים להתגבר על ההבדלים ולארגן בתוך המחנה מוסדות שכללו אנשים מכול הקבוצות, לנהל אורח חיים מסודר ולקיים פעילויות חברתיות, לימודיות וספורטיביות.

יש לציין שבדרך כלל נהגו בשבויים בהגינות, ללא עינויים וללא טרטורים מיותרים.

לאחר מספר חודשים שוחררו השבויים שלבים שלבים. אבו עקף, שהיה אחראי על המחנה והיה זה שערך את המפקד היומי, "שלוש, שלוש", נפרד מהשבויים ביום השחרור ואמר: "כשיבוא שלום אני אבוא לתל-אביב ברח' אלנבי ואצעק "שלוש, שלוש". יחשבו שאני משוגע אך מי שהיה כאן יחייך וישמח וידע שהיגיע שלום".

בשלב הראשון שוחררו הזקנים והחולים. בשלב השני, כששוחרר גם גרשון, הוא ויֶתר השבויים הוסעו לירושלים ובשער מנדלבאום - המעבר בין ירושלים המזרחית למערבית - נערכה לשבויים קבלת פנים צנועה - חולקו ממתקים, אך היה זה ללא השתתפות המשפחות.

לאחר קבלת הפנים נשלח הילד גרשון בן ה-14 לביתו לבדו, ונסע באוטובוס מס' 4 לקטמון, ביתו החדש. גרשון כמובן לא ידע איפה קטמון וכמובן לא היה שם מעולם אך שמח מאוד כשקיבל כרטיס נסיעה בחינם ועלה על האוטובוס, ירד בתחנה הסופית כפי שנאמר לו, ובכוחות עצמו היגיע לבית המשפחה

ההורים לא ידעו שהוא עתיד להגיע וההפתעה לבואו הייתה רבה. הדירה בקטמון הייתה צנועה - 2 חדרים, השירותים והמטבח היו בתוך הדירה ובעיני גרשון נראתה הדירה כארמון. וכך נהג לספר לחבריו החדשים שהוא גר בארמון.

השבי היה לגרשון מפנה חשוב בחייו. הוא סיפר תמיד שהיכיר עולם חדש ושונה מעולם הישיבה ותלמוד התורה. ההיכרות עם עולם הידע שינה

את מסלול חייו. גרשון עזב את החברה החרדית, הצטרף לחברת נוער בקיבוץ נווה-איתן, ואחר כך במשך 10 שנים היה חבר קיבוץ תל-עמל. משם עבר לחיות בירושלים.

בתחילת דרכו בירושלים החדשה עבד כנער שליח בחברת התרופות טבע. למד באוניברסיטה היסטוריה, עבד בביטוח לאומי בתפקידים שונים וניהל את מחלקת ארגון וחברות בהסתדרות הכללית.

כשיצא לגימלאות היה מדריך טיולים והדריך בהתנדבות אנשים עם מוגבלויות. ■

חוזרים מהשבי בירדן

יצירתיות ב"נופים"

קולאז' / רות קדמון

התחלה / אלה אמיתי

חרש חרש,
על קצֵה האצבעות
מגששת
מחפשׂת
היכן היא מסתתרת...
היכן הדרך להתחלות?
התחלה עם ריח אזוב וקינמון
מהול בריח יסמין מתוק.
הלב מתרגש, הדופק עולה
בציפייה.
היא תבוא, היא תגיע
ממש תפתיע.
תרים אותי מעלה,
תיקח אותי לְיופי של שקט ושלווה.
לְצבעוֹניוּת מְתמזגת
של סגול, אדום ולבן.
צועדים יחד, הולכים יד ביד,
להתחלה.

עבודת קרמיקה של אלה אמיתי

נוקטורנו / שרה אומסקי

לַיְלָה בִּשְׁבִילֵי הָאֹפֶל
מְשׁוֹטְטִים הִבְהוּבֵי הַכּוֹכָבִים.
הָעֲנָנִים הִשְׁתַּלְּבוּ תּוֹךְ הָעַלְוָוֹת
עַל עַנְפֵי-עֵץ מְקַנְּנִים בְּרֹךְ.

רַבּוֹת הִבִּיט הַיָּרֵחַ בָּאֲגַם
עַד אֲשֶׁר הִתְגַּלְגֵּל מַטָּה
מֵאָז אַלְפֵי גְּבִישִׁים זוֹהֲרִים
שׁוֹחִים וּמִתְחַבְּקִים בַּמַּיִם.

רֶגַע אִינְטִימִי בְּלֵיל קַיִץ
חֶדְוַת הַחֹשֶׁךְ הַמְכֻסָּף בַּלְּבָנָה
תִּפְאֶרֶת שֶׁל בָּמָה, בִּלִי זַרְקוֹרִים
שְׁעַת זוּג שָׁמַיִם עִם אֲדָמָה

סיפור על לידה / יונה פלד

במובן מסויים היה אבי אספן. בחלקה הקטנה שליד הבית הוא נטע שמונה סוגים של עצי שזיפים. לאף אחד בכפר לא היה אוסף כזה. אבי בחר כאלה שפירותיהם יבשילו כול אחד במועדו.

ראשונים היו השזיפים האדומים, הגדולים והעסיסיים במיוחד. חסרונם היה בכך שכול העץ התמלא פרי בבת אחת. בבוקר המיוחל בחודש מאי היה העץ עמוס פרי אדום שאגלי הטל הזעירים היקנו לו צבע אדום כסוף.

יום אחד היגיעה אלינו מירושלים דודתי דורותיה. היא כיוונה בדיוק לשיא עונת השזיפים האדומים. להתפעלותה מהמראה לא היה גבול וכך גם לזלילת השזיפים. עדיין לא מחתה את הזיעה ממצחה לאחר מאמץ הדרך והיא אצה רצה אל העץ. נעמדה תחתיו, תלשה שזיף אחר שזיף, אכלה, בלעה ובלעה. מיץ אדום זחל לאורך סנטרה, היא אפילו לא טרחה לנגבו, והמשיכה לזלול תוך השמעת המהומי הנאה. לאחר שעה ארוכה התעייפה. בקושי שורכה דרכה הביתה.

בצהרים לא הצטרפה לארוחה. נשארה לשכב על גבה וידיה אוחזות בבטנה הדואבת.

ליד השולחן אמרה אימי בלחש: יגדל לה עץ שזיפים בבטן.

בלילה שמעתי במשך שעה ארוכה יבבות, גניחות ואנחות כבדות.

דודה דורותיה מתקשה ללדת. בבטן הענקית שלה צמח לו עץ שזיפים אדומים. הורי התלחשו, הרגיעו, ושמעתי אותם אומרים: תלחצי, תלחצי, ודודה דורותיה הגיבה ביבבות רמות.

בבוקר, לא היעזתי לצאת מהחדר. היה שקט מסביב. הם נסעו לבית החולים, חשבתי. הצצתי בשקט לפרוזדור וראיתי ליד דלת חדרה עץ שזיפים קטן ועליו כמה שזיפים אדומים. ■

מפלצת / משה צורנמל

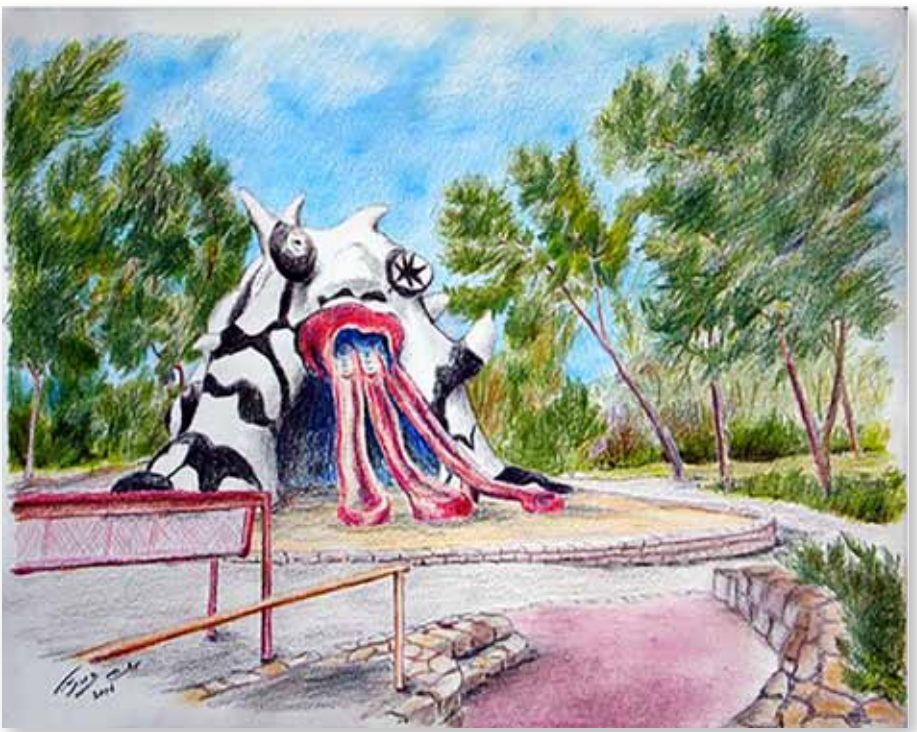

סיפור בלשי - חלק שלישי[1] / אסתר קובי

בבוקר של אותו יום חשבה נאוה על הפעולות שעליה לעשות. היא החליטה שעליה להגיע לקצה חוט עד אותו הערב, גם כדי להרגיע את הדיירים בדיור המוגן וגם להוכיח למפקדה שהיא ראויה לתפקיד שהיטיל עליה. עליה ללכת לבנק לברר את מצבו הכלכלי של הנרצח, עליה לעמת זו עם זו את הנשים עימן היה הנרצח ביחסים קרובים, עליה לבדוק את תוצאות הניתוח שלאחר המוות, וכן את תוצאות מבדקי המעבדה.

בתחילה היגיעה אל מנהל הבנק. המנהל סירב להראות לה את מצב החשבון של יוסי ברזילי, הוא טען שרק עם צו של בית משפט יוכל לעשות זאת. לאחר שהפצירה בו רבות הסכים לומר לה שמצבו הכלכלי של יוסי ברזילי בכי רע, הוא נטל הלוואות רבות בסכומים גבוהים. הוא המשיך ואמר שיוסי ברזילי הבטיח למכור את ביתו ולשלם את חובותיו.

כששאלה נאוה לשם מה יוסי ברזילי היה זקוק לכספים כה רבים, האם השקיע בעסק או בבורסה? האם קנה נכסים? ענה המנהל שזו שאלה שיוסי סירב לענות עליה בחייו, ועניין זה תעלומה בעיניו. נאוה הבינה שעליה להמשיך לחקור עניין זה, האם יכול להיות שיוסי נקלע לחובות בשוק האפור והם היגיעו לנקום בו?

כאשר יצאה מהבנק טלפנו אליה מהמעבדה ואמרו כי נמצאה טביעת אצבע ברורה על השמיכה שעטפה את יוסי, אך אין בידיהם את טביעות

1 סיום הסיפור שהתחיל בביטאון 11 ו-12, בהם סופר על השוטרת נאוה שמנסה לפענח רצח שאירע בבית דיור מוגן.

האצבעות של האנשים הקשורים ברצח זה, ובקשו מנאוה לשגר טביעות אצבע של כול האנשים המעורבים.

נאוה חזרה לדיור המוגן וביקשה מסגנה לאסוף את טביעות האצבע של המעורבים. לאחר מכן זימנה אליה את מדלן ואודליה,[2] ושאלה אותן: האם ידעתן אחת על השניה? האם יוסי גילה בפניכן שהוא מיודד עם שתיכן? האם סיפר לך, אודליה, כי הוא עומד להינשא למדלן?

שתי הנשים נדהמו, אף אחת מהן לא ידעה אודות השניה. נאוה הבינה ששתיהן אינן חשודות, הן נראו אמינות בעינה ודוברות אמת.

הרופא הפתולוג טלפן ומסר שבניתוח שלאחר המוות לא נמצאו רעלים כולשהם, נמצאו כמה חבורות שיכולות להעיד על מריבה, אך הן מועטות וחלשות.

גם מסלול חקירה זה נסגר.

נשאר רק מסלול החקירה הכלכלי.

נאוה זימנה את מנהל הבית, יורם, ושאלה אותו האם ידע שיוסי נתון בבעיות כלכליות? המנהל השיב שלא ידע על כך. יוסי עמד בכול התשלומים לבית ואין לו כול חוב. בינתיים חזר הסגן ואמר לה כי מסר את טביעות האצבע שאסף למעבדה.

נאוה החליטה להיוועץ בו ולספר לו את כול הפרטים הידועים לה עד עתה. היא שאלה אותו, באיזו דרך היה בודק את העניין הכלכלי, סגנה יעץ לה לחקור את ביתו של הנרצח. נאוה אמרה שהבת שרויה באבל כבד וחשבה שלא להטריד אותה, אך הבינה שסגנה צודק וזימנה את הבת לבוא אליה. ואכן כשהיגיעה ראתה כי הבת בוכה מאוד, עצבנית, ממצמצת בעיניה ומחזיקה את שתי ידיה בחוזקה.

נאוה שאלה את הבת האם ידוע לה על מצבו הכלכלי של אביה. הבת ענתה כי ידוע לה שהמצב גרוע, שכול פניותיה לאביה, שיעזור לה, נענו בשלילה. כמו כן אמרה שידוע לה כי אביה עמד למכור את דירתו. נאוה

2 שתיהן היו עם הנרצח בקשרים רומנטיים.

שאלה האם ידוע לבת שאביה עמד לשאת אישה. הבת השיבה בחיוב.

בינתיים הצטרף אל הפגישה בעלה של הבת. הוא נהג בגסות, כעס על אשתו וביקש ממנה להפסיק לבכות.

נאוה שאלה מתי ראו את האב לאחרונה? הבעל השיב: "אתמול בערב היינו כאן ורבנו מריבה עזה". הוא טען כי האב התכוון למכור את דירתו, ולכן דרש הוא, בשם אשתו, את חלקם בנכס. לאחר המריבה עזבו אותו ושבו לביתם בכעס.

הטלפון צלצל. המעבדה מסרה לנאוה כי טביעת האצבע על השמיכה זוהתה והיא של בעלה של הבת. כאשר אמרה להם זאת, פרצה הבת בבכי קורע לב. היא אמרה: "בעלי היגיע לפגישה עם אבא למרות שביקשתי ממנו לא לעשות זאת, הוא רצה בכול תוקף שאבא יחתום על מסמך שקובע כי מגיע לי חלק מהכסף שיתקבל עם מכירת הדירה. איני יודעת מדוע הביא אקדח עימו. בזמן שרבו וצעקו, הוציא בעלי את האקדח ואיים, אבי דחף את היד המושטת עם האקדח. כדור נפלט ואבא נפל לארץ."

התעלומה נפתרה. הבת ובעלה נלקחו לאחר כבוד אל המשטרה למסירת עדות רשמית.

ההודעה על פתרון התעלומה העציבה מאוד את כול דיירי הבית. ■

המלצות על ספרים

על הספר "נמסיס" - ברוח תקופת הקורונה / עדה פרידמן

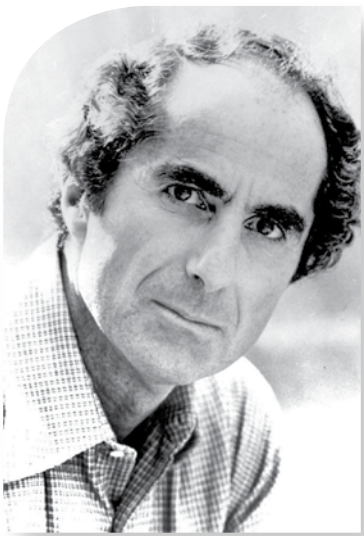

פיליפ רות

נמסיס, פיליפ רות, מאנגלית אמיר צוקרמן, זמורה ביתן, 184 עמודים, ישראל 2014.

נמסיס היא אלת הנקם והשילם במיתולוגיה היוונית. משמעות שמה הוא "להעניק את מה שנועד" או "חלוקת המזל, ללא קביעה ערכית של מזל טוב או רע".

פיליפ רות (1933-2018) היה סופר יהודי-אמריקאי. ברבים מספריו ישנן דמויות יהודיות המציגות את הגיוון המאפיין את החברה היהודית-אמריקאית. הוא נחשב לאחד מבכירי הסופרים באמריקה. ספרו "נמסיס" נכתב ב-2010 וזהו ספרו האחרון.

העלילה מתרחשת בארה"ב בקיץ 1944, על רקע מלחמת העולם השנייה (למעט הפרק האחרון המתרחש כשלושים שנה מאוחר יותר). בחירתו בנקודת הזמן של קיץ 1944 מחייבת, לכאורה, עיסוק ישיר במלחמה, אבל בניגוד לכול הציפיות, רות בוחר שלא לשים אותה במרכז. הוא העדיף להתמקד באירוע טראומטי מקומי, במלחמה שאיימה על יהודי ניו ג'רזי הרבה יותר מאשר מחנות הריכוז באירופה והיא **מגפת שיתוק הילדים**.

זהו סיפורו של **באקי קנטור**, צעיר יהודי בן עשרים פלוס, בחור בעל כושר גופני גבוה, מורה לספורט, מטיל כידון ושחיין. בשל ראייה לקויה לא גויס לצבא ומצפונו מייסר אותו על כך. חבריו הטובים ביותר משתתפים

בפלישה לנורמנדי ונלחמים על אדמת צרפת, ואילו הוא מנהל במגרש משחקים בניוארק בתקופת חופשת הקיץ. את השלווה של החופשה מְפֵרה **התפרצות מחלת הפוליו** (החיסון הונהג רק כעבור עשר שנים). חוסר הידיעה וההבנה כיצד עוברת המחלה מאדם לאדם היוו איום משתק. שניים מן הילדים שמשחקים דרך קבע במגרש של באקי מתים, ועוד כמה ילדים לוקים בשיתוק. באקי, המתייסר מכך שאינו משתתף במלחמה נגד הנאצים, מתייסר כעת בשל מותם של חניכיו הנמצאים באחריותו.

הוא צריך להרגיע את הפאניקה השוררת בקרב בני הקהילה ולתפוס פיקוד, לא רק על חבורת הילדים הפגיעים, אלא גם על הוריהם המבוהלים.

המחלה מתפשטת במהירות ואם לא די בכך, חברתו לוחצת עליו לצאת מן העיר ולצטרף אליה לפנסילבניה בה היא שוהה ולנהל חוף רחצה במחנה בחיק הטבע, רחוק מן המגפה וקרוב אליה. לאשמה המייסרת על אי שירותו הצבאי נוספת כעת התלבטות האם להיענות ללחציה של חברתו ולנטוש את הילדים שבאחריותו, מה שנראה מבחינתו כמעט כמו בגידה בהם. מחשש לספוילר לא אגלה מה הייתה החלטתו ומה התרחש אחר-כך במחנה הקיץ לילדים, דבר ששינה את חייו של באקי לנצח.

למרות שהספר אינו מתעסק במלחמה באירופה באופן ישיר, הרי שדווקא דרך ההתמודדות של קהילת ויקוואהיק (שכונה בניו-ג'רסי) אנו למדים כמה דומים היו מנקודת המבט היהודית הפוליו והנאציזם שהתרחשו באותה עת. פיליפ רות מתאר את השיחות היומיומיות סביב המלחמה וכעת לא מדברים כמעט עליה. האסון

הקרוב פיזית תמיד מאיים יותר מאסון שמעבר לים. יש קשר בין שני האירועים - המקומי והרחוק, המעלים כמה שאלות נוקבות: כמו שאלת החובה והאשמה. האשמה שחש באקי עקב כישלונו כאחראי לשלום חניכיו יכולה להיראות חסרת הגיון, אך היא בלתי נמנעת. שום הסבר הגיוני לא ישחרר רגשות אשם.

שאלה נוספת המעסיקה את פיליפ רות נוגעת ביחסי אלוהים-אדם. אלוהים של באקי הוא אל מרושע, המוכן לפגוע בלי סיבה בילדים חפים מפשע. בתקופה שבה מתרחשת העלילה, כבר החלו להגיע לאמריקה שמועות וידיעות על המתרחש במחנות הריכוז והשאלה היכן היה אלוהים בזמן השואה, וכיצד הוא איפשר אותה, נמצאת גם בספר זה. לשאלה שנשאל גיבור הספר "האם אתה עדיין מאמין באלוהים"? תשובתו: "כן מישהו היה צריך לעשות את המקום הזה".

העלילה פשוטה לכאורה, אך היא מעלה שאלות נוקבות המלוות את הקורא גם לאחר סיום קריאת הספר, כפי שכעת עולות שאלות בתקופת מגפת הקורונה המשפיעה על כול תחומי חיינו וגורמת לנו להרהר בשאלות יסוד קיומיות. ■

תמונות של ילדים חולי פוליו.

על ספרו של שמעון שבס "חבר" / רמי בן-יוסף

על עטיפת הספר, מעל צללית כחולה בדמות ראשו של יצחק רבין, נכתב "חבר", בהשראת דבריו של הנשיא קלינטון "שלום חבר" בהספדו לרבין. אצל שבס מקבל שם הספר משמעויות נוספות. אני ממליץ לקרוא את הספר הזה, בו שבס מסכם את מגוון הפעולות הרבות לטובת המדינה של רבין ושלו. לדעתי, יש בזה עניין על רקע התככים הקטנוניים, והמאבקים על מקומות ותפקידים בהנהגת המדינה, משיקולי כדאיות בין-מפלגתית, יוקרה וטובה אישית, שעכשיו אנו חווים יום-יום.

ראש הממשלה יצחק רבין, שהקדיש את חייו לעשייה למען המדינה, ייזכר בהילת מרטיר שנרצח בעשייתו למען השלום. שמעון שבס, לאחר כ- 40 שנות עשייה רבת פעלים למען המדינה, מהן 12 שנים לצידו של רבין, נותר פגוע מהשנאה ומהרפש שהוטחו בהם.

בהקדמה לספרו, שלדבריו התחיל לכתוב יום אחרי הרצח, בהרגשה שנבגד, שבס תוקף את המשטרה ורשויות המשפט, כי לא פעלו למנוע את הרצח. הוא אומר: "שם, בכיכר מלכי- ישראל, הלכה לי המדינה שהיכרתי. שם השתנו גם חיי. ישראל איבדה מנהיג ואני איבדתי מורה דרך, אב רוחני וחבר שזכיתי לעמוד לצידו בכמה מהרגעים הגדולים והחשובים בחייו". במהלך שיתוף פעולתם בשירות המדינה, שבס אהב והעריץ את כושר המנהיגות, המסירות ושיקול הדעת של רבין, הבוגר ממנו. רבין העריך את הנאמנות ואת כושר הביצוע של שבס.

שמעון שבס מספר שגדל בשכונת בורוכוב. כחבר פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד"

הלך ל"הגשמה" עם גרעין של הנח"ל. הם הקימו מוצב צבאי ברמת הגולן, שסבל קשות מהטרדות הסורים, והתאזרח כקיבוץ "אפיק". בשל כושרו ליזום ענפי משק, לארגן ולנהל, שבס נבחר למזכיר הקיבוץ, והצליח להגשים את תוכניותיו לפיתוחו: בניית בתי מגורים לחברים, חדר-אוכל, ומפעל לתעסוקת חברי הקיבוץ ופרנסתם. במלחמת יום-הכיפורים שבס עם חבריו נלחמו ברמת הגולן ובקרב "החווה-הסינית" בסיני. 12 מחבריהם נהרגו, ושבס, עם חברים שנותרו מהמלחמה חזרו אל רמת-הגולן, לבנות מחדש את קיבוצם שנהרס בהפגזות הסורים.

בראשית שנות ה- 70 נשלח שבס לרכז את ההכשרות בתנועת "הנוער העובד". לחיזוק ההתיישבות ברמת הגולן, פעל שבס להקים 11 קיבוצים ומושבים חדשים ונבחר לראש וועד יישובי רמת-הגולן. בשיתוף פעולה גם עם התושבים הדרוזים הצליח להשיג כספים לייסד מפעלים בגולן. הוא גם יזם פעולות נמרצות לתמיכה בהחלת "חוק רמת-הגולן" בכנסת, כדי למנוע את השבתו לסורים.

בממשלת פרס-שמיר התמנה רבין לשר הביטחון ושבס לעוזרו לנושאי ההתיישבות. הוא מספר על פעולותיו לביצוע יעיל של הוראות שר הביטחון, למנוע חדירות לקרקע פרטית ועקירת עצים בעוטף עזה וביהודה ושומרון. שבס כותב שלא נרתע להתעמת עם אלופים, עם הרמטכ"ל ואנשי שלטון, כשהתנגדו להחלטותיו של רבין לבנות גדר ביטחון בגבול לבנון, ולמנוע העברה אל מרכז הארץ מפעלים של צה"ל שפירנסו תושבים רבים באזור גבול הצפון.

הרגשת כוח וביטחון אחרי הניצחון במלחמת ששת הימים, יצרו שלווה ושאננות של: "סמוך, אל תדאג, יהיה בסדר", שגרמו להזנחה בכוננות. לכן מלחמת יום הכיפורים הפתיעה את צה"ל שלא היה מוכן כראוי, וגבתה קורבנות רבים. שבס כותב שרבין מיהר להפוך את המצב הזה והורה לכול מפקד בצה"ל: **"אל תסמוך! אתה האחראי הבלעדי שכול דבר בסמכותך ייעשה במיטבו ותמיד יהיה מוכן"**. השילוב של שיקול דעתו הזהיר והאחראי של רבין, עם יכולתו של שבס להוציא לפועל את החלטותיו ביעילות, יצרה ביניהם הבנה, אימון הדדי וקרבה ידידותית. אבל לדעתי הם לא נעשו חברים בנפש.

שבס מספר שהשכיל להתגבר על תככים וחתירות נגד רבין בהתמודדותו מול פרס על הנהגת מפלגת העבודה. כשהוא ניהל את הקמפיין לבחירת רבין לראשות הממשלה בפעם השניה, שבס הצליח לארגן לבחירתו גם תמיכת מפלגות נוספות. לאחר שרבין נבחר, הוא סייע לו להתגבר על לחצים בהרכבת ממשלתו, ורבין מינה אותו למנכ"ל משרד ראש הממשלה. לדבריו, כדי לייעל את ביצוע החלטות הממשלה, הוא הנהיג מפגש שבועי למנכ"לים של כול משרדי הממשלה, לתיאום ושיתוף פעולה ביניהם. ראוי לציין שרבין ושבס פעלו לפיתוח המדינה ושיפור ביטחונה ושלומה **כמשרתי הציבור**. הם השקיעו את מיטב זמנם ויכולתם להגשים את תוכניותיהם, בלי להתחשב בטובתם האישית ובנוחות חיי משפחותיהם. שבס כותב שעד מינויו למנכ"ל משרד ראש הממשלה בגיל 40, היה שכרו 10.000 ₪ בלבד. אפילו את דירתו הראשונה הוא קנה רק כשהיה בן 44, בעזרת כסף שנתן לו אביו.

רבין, קלינטון וחוסיין בטקס ברית השלום בין ישראל לירדן

לקראת הסדר שלום רבין התחיל לנסות ליצור הבנות עם הפלסטינים. קבוצות ממפלגות הימין ומהחרדים החלו במסע הסתה פרוע ואלים נגדו, בסיסמאות "רבין בוגד! הוא יחזיר את ירושלים"! עם כול התקדמות של רבין להסדר שלום, הוקצנו ההסתות נגדו, עד שהגיעו לשיאן בכנס שנערך בכיכר-ציון: הוצגו תמונותיו בדמות ערפאת בכפייה ובלבוש של נאצי עטור צלב קרס. בצריחות "רבין רוצח!" נשאו ארון קבורה מעל ראשי המפגינים, כסמל להתרת דמו. שבס כותב שהמשטרה היתה אדישה לדרישתו שיגבירו את ההגנה על רבין. הוא דרש מדורית ביניש, פרקליטת המדינה, שתורה למשטרה להפעיל את החוק נגד הסתה,

אבל נדחה בנימוק שבמעשים האלה קשה להבחין בין הסתה לחופש הבעת דעה. גם לפנייתו לבג"ץ שיגן על רבין, ענה אהרון ברק, נשיא בית-המשפט העליון: בג"ץ לא מתערב בסכסוכי מפלגות.

רצח רבין וחילופי השלטון חיסלו את כול התוכניות ששניהם עמלו עליהן בכול יכולתם ומאודם. נגד שבס התחילו לנהל חקירות באשמות שלדבריו טפלו עליו, כי חקירה משטרתית יסודית יכלה להפריך אותן בקלות. הוא נתבע למשפט באשמת 10 עבירות: שוחד, מרמה, הפרת אמונים ומתן הטבות למקורביו. 8 שנים נאבק שבס על חפותו וגם נגד השמצות רבות שהודלפו עליו לתקשורת. לבסוף, בבית-המשפט המחוזי זוכה ב- 9 מהאשמות, ובית-המשפט העליון זיכה אותו מהאשמה העשירית - מתן ההטבות למקורביו. אבל תדמיתו השלילית שהתפרסמה בתקשורת לא נשכחה. דרכו של שבס לשוב לפעול לטובת המדינה נחסמה. הוא חש ש"הלכה לו המדינה" ואינו יכול עוד להמשיך לחיות בה. לכן הוא עזב את הארץ וחי עם משפחתו בחו"ל. כישוריו וניסיונו של שבס כיועץ ארגוני, משרתים עכשיו יזמים, תעשיינים ומנהיגי מדינות זרות, שלצערו, הן לא ארצו האהובה.

"אדם קרוב לעצמו" ושבס מציג את עצמו בספרו באור חיובי, כמו שהאירועים בעברו נראים בעיניו. הוא אינו מספר על שגיאותיו ואין בספרו ביקורת עצמית. פעולותיו הרבות מעידות עליו, שכמו בולדוזר שדוחף את העומד בדרכו, גם לשבס שפעל כיזם וביצועיסט בלתי נלאה, קמו לא מעט מתנגדים ושונאים.

מאנשים שהיכירו את שבס שמעתי ביקרת קשה על אופיו, אבל התרשמתי מיכולותיו ליזום ולבצע את תוכניותיו, ומתיאורי המתרחש מאחורי הקלעים של הפוליטיקה. נגעה לליבי נאמנותו המוחלטת והערכתו הרבה לרבין, שאהבת הארץ ואזרחיה הניעה את שניהם לפעול ללא ליאות, בלי לחשוב על רווחתם וטובתם האישית.

הספר בהוצאת "ידיעות אחרונות" ו"ספרי חמד" גם ניתן לקריאה במהדורה דיגיטלית של "עברית". ■

על הספר לא נרדם בלילות מאת גיורא איילנד[1] /
אורה בן-יוסף

גיורא איילנד

למה גיורא איילנד לא נרדם בלילות? בתחילת הקריאה בספר נדמה לקורא כי גיורא לא נרדם בלילות בגלל כאב גופני חזק עד מאוד שנחת עליו כתוצאה מניתוח כושל. אבל קריאה נוספת מגלה כי אינו מצליח להרדם בגלל הבעיות החמורות איתן מתמודדת מדינת ישראל שלדעתו עדיין אין להן פתרון ראוי.

גיורא נולד (1952) וגדל במושב כפר הס שבשרון, ומילא מגוון תפקידים חשובים בצבא ובאזרחות, בהם היה שותף פעיל בהתמודדות עם בעיות יסוד בקיומה של המדינה.

בשירותו הצבאי כאלוף - היה ראש אגף מבצעים, ראש אגף תכנון, השתתף במלחמת יום הכיפורים, בתכנון מבצע אנטבה, במלחמת לבנון הראשונה, באינתיפאדה הראשונה והשנייה, ועוד. לאחר שחרורו מהצבא מונה לראש המועצה לביטחון לאומי ועסק בנושאים כמו תוכנית ההתנתקות, הסכסוך הישראלי-פלסטיני, הגרעין האיראני.

בספרו, מתאר גיורא בכנות מרשימה את מגוון פעולותיו, את הקרבות והמאבקים שעבר בחייו וגם מספר לא מעט על חייו הפרטיים. לצד הצלחותיו - עליהן הוא מספר באיפוק ובצניעות - הוא מתאר בפירוט גם את כשלונותיו וטעויותיו, כל זאת בלשון פשוטה, בהירה וקולחת ובנימה

1 הוצאת:

אישית הכובשת את הקורא. אבל לדעתי - הדבר החשוב ביותר בספר מצוי בכך שהכותב מספר תובנות חדשות וצורת התבוננות מעניינת, חדשה ומקורית על בעיות היסוד שאין מתמודדת מדינת ישראל, כמו המחדל במלחמת יום הכיפורים, ואיך להימנע ממנו בעתיד, איך אפשר אולי לפתור את הבעיה הפלסטינית, איזה פיתרון דיפלומטי היה נותן מענה לסוגיית הפצצה האיראית.

למקרא דבריו עשוי הקורא להצטער על כך שגיורא איילנד אינו ממלא כיום תפקיד מרכזי בשירות המדינה. מדיי פעם - מפרסם גיורא את דעותיו בעיתון "ידיעות אחרונות".

לסיכום: ספר חשוב, מעניין וכובש לב. ■

ואין שינוי... / שירבט: משה צורנמל

רגע של נחת / ינאי פרידמן

חלק א' - מעוללות הקורונה

משרד הבריאות מבהיר שרק החתונות מבוטלות. כול מי שנשוי ממשיך בינתיים כרגיל...

בחיים לא היה עולה על דעתי שאכנס לבנק עם מסיכה, אדרוש כסף ואף אחד לא יזעיק את המשטרה.

עכשיו אסור להיכנס לדיכאון, יש שם יותר מעשרה אנשים.

הודעה חדשה ממשרד הבריאות: 'נא לשמור מרחק של שני מטר מהמקרר'!

אזהרה לפני הזזת השעון לשעון קיץ: 'מי שלא יזיז את השעון הלילה, יאחר להגיע בשעה לסלון'

המשורר שכתב את השיר "בשנה הבאה נשב על המרפסת ונספור ציפורים נודדות" לא האמין שתפילתו תתממש במלואה...

חלק ב' - דברים שבשגרה

המלאך גבריאל הופיע בלילה בחלומה של אישה צדקת והגונה ובישר לה שהוחלט בשמיים שהיא תחייה עד גיל 120 בבריאות שלמה. האישה בת השישים הלכה נרגשת ושמחה לעשות ניתוחים פלסטיים, מתיחת פנים, יישור האף, הגדלת השדיים בסיליקון, הקטנת ישבן ויצאה "חדשה" ויפה מבית החולים. בחצותה את הכביש נדרסה למוות.

בעלותה לשמיים פגשה במלאך גבריאל ופנתה אליו בטענות קשות, הרי הבטחת לי חיים עד 120!! הסתכל עליה המלאך, חזר והסתכל, תפס את ראשו בין כנפיו ואמר: או סליחה! ממש לא היכרתי אותך...

"אין אף בעיה שנס
לא יוכל לפתור אותה.."
(אוסקר ווילד)

"אין צורך
להאמין בניסים,
אך צריך לסמוך
עליהם..."

שימו לב

סבא וסבתא גולשים ונהנים

נוף הרים

הלוואי שיהיה טוב

עיצוב והפקה: סטודיו סקנדיו 88 02-6536446